

Erős Kinga
(1977, Brassó) kritikus, szerkesztő, a Magyar Írószövetség elnöke, József Attila-díjas

Erős Kinga

Gondolatok egy könyvsorozat indulásakor

A latin eredetű rádiusz szó a matematikában arra a szakaszra utal, amely a kör középpontját a kör egy tetszőleges pontjával összeköti. Ne ijedjen meg senki, nem szeretnék matematika-órát tartani, csak azért idéztem ezt a definíciót, mert a matematika hűvös, racionális nyelve pontosan meghatározza, miért is kapta a Magyar Napló könyvsorozata a Rádiusz Könyvek elnevezést. Arról a szakaszból indul ki, és egyúttal meghatározza a középponttól való távolságot. A matematikában látszólag mást jelent a középpont, mint az irodalomban, azonban a látszólagos különbség korántsem akkora, mint eleinte gondolnánk. A középpont jelentősége, fontossága az irodalomban legalább ugyanolyan meghatározó, mint a matematikában. Mindkét területen alapvető kérdés, hogy megtaláljuk a középpontot, amelyhez aztán minden mást viszonyíthatunk. Középpont nélkül nincs sem matematika, sem irodalom. Ahogy az emberi élet sem képzelhető el fix pont, valamiféle szellemi és lelki bázis nélkül.

A rádiusz magyarul annyit jelent: sugár. A sugár matematikai jelentésétől mozduljunk el az irodalmi jelentés irányába, és gondoljuk el, mit jelenthet a sugár, ha szépirodalmi fogalomként vizsgáljuk. Mindenekelőtt a fény jut eszünkbe, valami olyasmi, ami messziről látszik, ami nagy távolságból is magára vonzza

a tekintetünket. Olyan jelenség, amelynek a fénye saját magából ered, nem valami más világítja meg. Azaz olyasmit kell elképzelnünk, amire a külvilágban leginkább a csillagok hasonlítanak. S ha már a csillagoknál tartunk, lassan elérkezünk mondandónk tulajdonképeni tárgyához. Mert a Rádiusz Könyvek közös vonása, összekötő eleme éppen az, hogy olyan magyar nyelven író alkotók munkáit adja közre, akik rendelkeztek a csillagokéhoz hasonlítható belső fénnel. E belső fény nélkül az irodalom és a kultúra nem képzelhető el. Ez a fény az, ami a művészetet művészetté, a kultúrát kultúrává teszi. Ha ez a fény nincs jelen a műben, haszontalan, sőt, káros is, mert nem gazdagít minket, hanem elvesz valamit tőlünk. Ez a fény az, ami csalhatatlanul tudatja velünk olvasás közben, hogy olyasmivel találkozunk, ami azért jött létre, hogy élni segítsen.

A Rádiusz Könyvek sorozata olyan alkotók életműveit állítja a középpontba, akik rendelkeztek ezzel a belső fénnel, akiknek a fénye besugározta azt a teret, amelyet magyar kultúrának, magyar írásosságnak, magyar irodalomnak nevezünk.

Hogy miért fontos ez, azt talán nem kell külön részleteznem. A magyar kultúra immár egy évszázada nem egységes viszonyok között kénytelen létezni. A trianoni békediktátum következményeként az addigi oszthatatlan, egy térben létező és virágzó magyar kultúra testét durva törésvonalak mentén darabolták fel. A kultúra, az irodalom persze nem olyan jelenség, amelyet sorompókkal, fegyverekkel és

Elhangzott a Petőfi Irodalmi Múzeumban, 2020. január 22-én, a Rádiusz Könyvek sorozat első hat kötetének bemutatóján.

Jószai Zsolt: Tánc

szögesdróttal fel lehetne osztani. A kultúra azonban csupán akkor tud fennmaradni, élő egységként létezni, ha ennek a kultúrának az elemei szabadon közlekedhetnek egymás között, ha a kultúra letéteményeseinek művei szabadon hozzáférhetőek mindenki számára. A 20. századi magyar történelem tragikus eseményei éppen ezt a szabad hozzáférést és élő egységet tették szinte lehetetlenné az elmúlt hosszú évtizedekben. Azért mondom, hogy szinte, mert a kultúránk megcsonkítására, feldarabolására, végső soron elpusztítására tett kísérletek nem sikerültek maradéktalanul. Nem is sikerülhettek. A magyar kultúra részeit elválasztó országhatárok és ideológiák nem voltak képesek felszámolni azt az egységet, amely bennünket magyarrá tesz itt, a Kárpát-medencében. Minden nehézség ellenére a magyar kultúra, a magyar irodalom ma ugyanúgy jelen van a Kárpát-medencében, mint száz évvel ezelőtt, noha kultúránk fennmaradása, fenntartása jóval nagyobb nehézségekbe ütközik az elszakított területeken, mint Magyarországon.

A Rádiusz Könyvek sorozata elsősorban azért jött létre, hogy bizonyítsa, minden nehézség, tragédia és akadályoztatás ellenére a magyar kultúra egységes és oszthatatlan. A kisebbségi létbe kényszerült alkotók életművei ugyanúgy a magyar irodalom szerkesztésének részei, mint a magyarországi írók kötetei. A magyar irodalom ott van,

ahol a magyar kultúra is jelen van. S ennek a magyar irodalomnak voltak és vannak állócsillagai, saját, belső fénnel bíró alkotói országhatárainkon belül és kívül egyaránt.

A sorozatban megjelent első hat kötet ékezen bizonyítja, hogy miféle kincsek rejtőznek ebben a mégis egységes térben, amelyet magyar irodalomnak nevezünk. Cseke Péter, Gion Nándor, Lászlóffy Csaba, Páskándi Géza, Babosi László és Lászlóffy Aladár művei persze eddig sem voltak ismeretlenek a magyar irodalom iránt érdeklődő közönség számára. Műveik a 20. századi magyar irodalom részét képezték eddig is, s ezután is a részei lesznek annak. Ezek a kötetek azért fontosak mégis, mert átfogó képet nyújtanak egy-egy alkotóról, életművük legjavát vagy eddig kevésbé ismert részét mutatják be. Olyan műveket is tartalmaznak, amelyek eddig nem jelenhettek meg, vagy csak kevesek számára voltak hozzáférhetőek.

„A könyvcsalád rádiuszai által befogott tér a teljes világ magyar nyelvű életműveit magába öleli. Az emberi és a nemzeti lét meghatározó kérdésein gondolkodó, a történelmet átvilágító, a mindenkori emberi helyzetet lényegszerűen felismertető lírai, epikai, drámai, esszéírói és műelemző munkákat tárja olvasói elé. A sorozat műveinek erős sugaraival segítve annak a fénynek a tudatosítását, amely a magyar irodalomból izzott fel a nemzeti és az egyetemes kultúra értékrendjének tükrébe” – olvashattuk a rendezvény meghívójában. Remélem, hogy ez a könyvsorozat segít majd az olvasóknak megismerni azokat a belső fénnel bíró írókat, költőket, akik nélkülözhetetlenek nemzeti kultúránk megtartása, gazdagítása szempontjából. Kívánom, hogy minél többen melegedjenek a művek erős sugarában, a magyar irodalomnak ebben az izzásában, amely az otthon, a szellemi haza melegségének megélésén túl segít az emlékezésben is, ami nélkül a jövőt sem lennénk képesek építeni.